

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б.Хмельницького
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В.Гнатюка

*Весь світ з вами,
якщо ви з нами !*

Туризм і рекреація: наука, освіта, практика

м. Мукачево

УДК [338.48-53:338.48-6]:001:37(043.2)

Т 86

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від 12 травня 2021 р.)*

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Мукачівського державного університету
(протокол № 14 від 27 травня 2021 р.)*

Відповідальна за випуск – кандидат географічних наук, доцент Смочко Н.М.

Редакційна колегія: Щербан Т.Д. – д.психол.н., професор (голова); Гоблик В.В. – д.е.н., професор; Смочко Н.М. – к.геогр.н., доц.; Мовчан К.М. – директор Наукової бібліотеки МДУ; Медвідь Л.І. – ст. викл.; Кампов Н.С. – ст. викл.; Цупанич О.І. – провідний фахівець кафедри.

У збірнику тез висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми розвитку туризму та рекреації України та світу. Тематика конференції охоплює наукові, освітні та практичні погляди на розвиток туристичної та рекреаційної сфери на світовому, національному та регіональному рівні.

УДК [338.48-53:338.48-6]:001:37(043.2)

Т 86 Туризм і рекреація: наука, освіта, практика: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції/ ред. кол.: Т.Д. Щербан (гол.) та ін. – Мукачево: РВВ МДУ, 2021. – 132 с.

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей.

© Мукачівський державний університет, 2021

гостей, більш повне задоволення їх потреб з урахуванням специфічних запитів окремих груп споживачів.

Список використаних джерел

1. Молчанова В.А. Инновации в туризме: определение, особенности, классификация / В.А. Молчанова // Матер. науч.-практ. конф. «Проблемы устойчивого развития рекреационных регионов». Сочи: РИО СНИЦ РАН, 2008. С.62-69.

2. Новиков В.С. Инновации в туризме: учеб. пособие для студ. высш. учеб. Завед./ В.С. Новиков. М.: Издательский центр «Академия», 2007. 208с.

3. Особливості інновацій у туризмі
https://tourlib.net/statti_ukr/chernikova.htm

4. Михайліченко Г.І. Методологічні основи оцінювання інноваційного потенціалу туристичного підприємства // Економічний часопис. - 2013.- №1-2 – С.80-83

УДК 338.483.13:392.72(477):616-036.21(045)

Лепкий М.І.

Луцький національний технічний університет

Деркач Ю.Ю.

Мукачівський державний університет

ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Сучасна трансформаційні умови та пандемія становлять новий вектор розвитку для сфери гостинності України – соціально-економічну орієнтацію з врахуванням принципів соціального партнерства, мобільності, економічної рівноваги та адаптивності новим законодавчим актам, що потребує дослідження потенціалу розвитку.

Кожен регіон на основі аналізу ресурсної бази сфери гостинності формує потенціал розвитку, релевантний можливостям суб'єктів господарської діяльності використовувати ресурси регіонів. Потенціал сфери гостинності

сприяє підвищенню привабливості території для відвідувачів. Без належної системи оцінки суттєво ускладнюється розробка цільових програм розвитку сфери гостинності, ефективне використання наявних ресурсів, їх охорона і розвиток. Саме оцінка ресурсів і територій є найважливішим механізмом управління розвитком сфери гостинності регіону, контролю за соціальними, екологічними та економічними наслідками господарської діяльності.

В національній економіці України ринок послуг займає одне з провідних місць. Одним із головних напрямків сучасного реформування країни є децентралізація місцевого самоврядування. Завдання децентралізації - підтримати регіони. Україна могла б підвищити значимість в'їзного туризму, але для цього треба розвивати не тільки самі об'єкти для відвідування або готелі. Необхідно будувати якісні автошляхи, удосконалювати супутню інфраструктуру, навчати іноземним мовам працівників сфери обслуговування, підвищувати рівень сервісу. До того ж, українські міста часто не дотримуються міжнародних стандартів надання послуг у сфері гостинності; сектор даних послуг потребує детінізації та ефективного державного регулювання.

Нині також спостерігається недостатній рівень обслуговування та якості надання послуг гостинності (недостатній рівень застосування креативних атракцій та індустрій на об'єктах обслуговування, низька зацікавленість підприємств (до початку пандемії) у розвитку локального туризму, орієнтація їх на зовнішній ринок; низька консолідація всіх учасників ринку туристичних послуг, нерозвинений менеджмент надання послуг, недостатній рівень підготовки фахівців індустрії гостинності та туристичного супроводу тощо.

У 2020 році 96% туристичних дестинацій у всьому світі зазнали обмежень. Поряд із виїзним туризмом значних втрат зазнав і внутрішній туризм. Пізній початок курортно-рекреаційного сезону внаслідок впровадження обмежувальних заходів також створив кумулятивний ефект, який негативно вплинув як на індустрію відпочинку та подорожей, так і на супутні галузі – готельно-ресторанний бізнес, транспорт (пасажирські перевезення), роздрібну торгівлю, індустрію розваг та діяльність установ культури.

Обмеження на пересування, які були впроваджені державами для запобігання поширенню захворювання на COVID-19, падіння доходів громадян внаслідок економічної кризи та рецесії потенційно зумовлюють зростання попиту на відпочинок в межах України. Саме внутрішній туризм є основним чинником збереження та відродження галузі. Провідні туристичні країни Чорноморського регіону (Румунія, Болгарія, Туреччина) робили акценти у 2020 р. саме на розвиток внутрішнього туризму, впроваджували заохочувальні заходи. Для України слід також врахувати можливість залучення туристів із сусідніх держав, для яких відвідання держави має певні переваги: логістична доступність, відсутність мовного бар'єру, напрацьовані маршрути тощо. Проте практична реалізація цього попиту залежатиме від спроможності налагодити діяльність курортної інфраструктури в умовах протиепідемічних обмежень.

Саме доходи від сфери гостинності за умови ефективного використання потенціалу можуть стати основним джерелом наповнення бюджету територій, а на рівні дестинації – підвищити рівень зайнятості населення та забезпечити зростання його доходів.

Слід відзначити, що протягом червня 2020 року Одеса – найбільше чорноморське курортне місто України – виправдала свою репутацію літньої столиці країни, і кількість туристів повернулася до докоронавірусного рівня. Найбільший контингент прибуття був з Києва та міст-супутників столиці, за якими слідують промислові вузли Запоріжжя і Дніпро.

Очікується, що у 2021 році багато українців будуть уникати пов'язаних з пандемією невизначеностей, які їх можуть очікувати за кордоном і зроблять свій вибір на користь внутрішніх напрямків. Спектр варіантів, з якого вони зможуть обрати, все більше розширюється. В останні роки український сектор гостинності зазнав істотної модернізації, причому пляжні курорти південної берегової лінії України отримали вигоду від появи нових готельно-ресторанних об'єктів і значно поліпшили стандарти обслуговування. Розвиток української індустрії гостинності досі багато в чому залежатиме від здатності учасників ринку генерувати зростання внутрішнього попиту.

У невеликому селищі *Коблеве* Миколаївської області можна з комфортом відпочити біля моря, є безліч варіантів у міні-готелях, приватних пансіонатах. У Коблеві дві зони: Молдавська, яку зазвичай рекомендують молоді, і більш тиха і спокійна – Миколаївська - для спокійного відпочинку з дітьми. Є аквапарк. У селищі розташований винзавод торгової марки «Коблево», пропонуються дегустаційні тури на виробництво. У Миколаївській області, в Очаківському районі, знаходиться *Кінбурнська коса*. Відвідувачів чекають білосніжні піщані пляжі, аромат хвойного лісу і дикі степи з різнотрав'ям. Тут розташований Національний природний парк «Білобережжя Святослава», це унікальні місця для фотополування. На Кінбурнській косі є і лікувальні грязьові озера, де відпочиваючим надаються якісні послуги на об'єктах обслуговування. Мальовничі Шацькі озера на Волині можуть по праву змагатися з морським відпочинком, входять до складу Шацького національного природного парку. На Шацьких озерах чотири зони відпочинку: «Гряда», рекомендована молоді; і більш спокійні «Світязь», урочище «Гушова» і «Пісочне».

Для сфери послуг сезону періоду коронакризи будуть притаманні надання споживачами пріоритету щодо: вибору коротших термінів відпочинку, переважання індивідуального пересування (автотуризм) та індивідуального розміщення, вибору оздоровчого, морського та сільського туризму. Коронакриза спричинила сталі зміни у вподобаннях споживачів, прискорюючи впровадження он-лайн технологій, приділяючи більшу увагу гігієні та здоровому способу життя, активнішому використанню безготівкових та безконтактних методів оплати та засобів адресної доставки. Санітарно-гігієнічні умови та можливість дистанціювання під час проживання та відпочинку будуть важливими чинниками конкуренції за споживача у сезоні 2021 року. На заваді залученню споживачів може стати також бажання надавачів послуг сфери гостинності компенсувати втрати частини сезону за рахунок підвищення цін, зменшення якості сервісу та витрат на облаштування об'єктів відпочинку.

Таким чином, з урахуванням зазначених ризиків та очікуваних уподобань туристів має будуватися й підтримка розвитку сфери гостинності як на центральному, так і на місцевому рівнях щодо розвитку внутрішнього туризму, який би не лише дозволив перезапустити цю галузь і зменшити негативні наслідки коронакризи, але й створив основу для підвищення конкурентоспроможності України як туристичної держави. Індустрія гостинності потребує фахівців з новітніми підходами, які розуміють запити споживачів та здатні працювати на високому рівні.

Список використаних джерел:

1. Грабовенська С.П. Маркетинг як складова туристичної дестинації [Електронний ресурс] / Грабовенська С.П. // Херсон: Видавничий дім "Гельветика". – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://tourlib.net/statti_ukr/grabovenska2.htm;
2. Всё о туризме [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://tourlib.net/>;
3. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку : монографія / за заг. ред. професора В.Г.Герасименко. – Одеса : Астропринт, 2013. – 334 с.

УДК 911.3

Лужанська Т.Ю. Пекар П.В.
Мукачівський державний університет
tetyana.luchanska70@gmail.com

НОВІТНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СВІТОВОМУ ЕЛЕКТРОННОМУ ТУРИЗМІ

Створення новітніх інформаційних технологій має велике значення для розвитку суспільства, оскільки вони активно перетворюють інші технології матеріального і нематеріального виробництва, формують новий стиль роботи, спосіб життя в цілому. Індустрія туризму зазнала значного впливу науково-технічного прогресу, активно впроваджуються сучасні інформаційні технології. Система інформаційних технологій у туризмі охоплює інформаційні системи

менеджменту, глобальні системи бронювання, мультимедіа, інтегровані комунікаційні мережі. Особливо інтенсивно вони почали застосовуватися в умовах корона вірусної пандемії.

За даними Всесвітньої туристської організації, втрати сфери туризму в 2020 році склали 1,3 трлн доларів. Кількість міжнародних поїздок знизилася на 74%. Число туристів, які подорожували в інші країни, знизилося в 2020 році на 1 млрд. в порівнянні з показником 2019 року. Втрати туристичної галузі в Україні склали близько 60 млрд. грн. Експерти не очікують повернення до рівня, що був до пандемії, до 2023 року. Саме 43% респондентів вказують на 2023 рік, а 41% очікують, що повернення до рівня 2019 року відбудеться тільки в 2024 році чи пізніше [2].

Розвиток туристичної галузі згенерував потребу розроблення сучасних інформаційних технологій, що спрямовані на підвищення рівня надання туристичних послуг. Нині важливою компонентою побудови сучасних інформаційних систем супроводу туристичної діяльності є системи нагромадження то опрацювання досвіду, отриманого попередниками, аналізу та поширення такої інформації [1].

Серед організацій, що займаються дослідженнями новітніх інформаційних технологій в сфері електронного туризму, виділяють такі:

- 1) Міжнародна федерація інформаційних технологій у сфері подорожей і туризму (International Federation of IT and Travel & Tourism, IFITT);
- 2) Кооперативний дослідницький центр у галузі туризму (CICtourgune);
- 3) «Сховище ідей цифрового туризму»(The Digital Tourism Think Tank).

Перша організація заснована в Ірландії у 1992 році і є провідною незалежною світовою організацією, створеною для обговорення, обміну і розвитку знань про використання та вплив нових інформаційних і комунікаційних технологій (ІТ) у сфері подорожей і туризму. Соціальні медіа стали базовими технологічними платформами для маркетологів сфери туризму, використовуються для досягнення конкретних стратегічних маркетингових цілей. Значного поширення набули дослідження в галузі інформаційних,

рекомендаційних систем, системи підтримки прийняття рішення для туристів. Однією з таких систем є *MobiAR-AR* (Augmented reality, доповнення реальності) платформа, що створена під операційну систему Android. *MobiAR* допомагає користувачам, які потребують туристичної інформації про певне місто. Система надає інформацію про події, які відбулися в місці розташування користувача з використанням мультимедійного контенту, а також надається доступ до інформації, необхідної під час планування маршрутів у місті [3].

Фахівцями розроблена також система підтримки прийняття рішень *SIGtur /E-Destination*, що дозволяє користувачам ефективно використовувати час подорожі залежно від їх персональних особливостей. Система надає особистісно сформовані пропозиції у вигляді списку, що відсортований за критерієм ймовірності задоволення бажань користувача. Він має можливість отримати детальнішу інформацію по кожному з пунктів списку, додати бажані атракції до планувальника подорожі та зазначити, які з пунктів задовольняють його бажання, а які ні. Дана система є корисною, і для користувачів, і для маркетингових туристичних організацій, оскільки надає статистику уподобань користувачів по кожному з наявних туристичних об'єктів [3].

Другою організацією, заснованою у Іспанії є провідний кооперативний дослідницький центр в галузі туризму, метою якого є координація наукової і технологічної діяльності в сфері туризму і персональної мобільності з ціллю розвитку конкурентоспроможності туристичного сектору загалом, а також ключових технологій, що зорієнтовані на надання туристичних послуг [45]. Найвідомішими проектами організації є *knowTOUR*, *SmarTUR*, *E-Compass*, *ToT*, *CLOUD DESTINATION* тощо.

Метою проекту *knowTOUR* є розробка методів збору та аналізу даних в туризмі. Було створено технології та інструменти, що дозволяють отримувати інформацію, і на стадії планування подорожі, і під час поїздки. У межах проекту *SMARTUR* координуються і доповнюються дослідження, що зосереджені на таких напрямках: 1) визначення основних туристичних напрямів; 2) «розумні туристичні напрямки»; 3) удосконалення методів

управління і забезпечення ефективнішого використання даних у галузі туризму. Проект, зорієнтований на малий та середній бізнес *E-COMPASS*, забезпечує в режимі реального часу і за запитом веб-додатків надання послуг у сфері електронної комерції в туризмі. Це послуги, які компанії не можуть забезпечити самостійно, або замовити спеціалізовані ІТ-додатки високого рівня для їх реалізації. Метою проекту *ToT* є застосування концепцій *Smart City* в секторі туризму. Передбачається застосування широкого спектра послуг, і для професіоналів в туризмі (організацій туристичного менеджменту, турагенств), і самих туристів. *ToT* позиціонується розробниками як інформаційна платформа для інфраструктури туристичного міста майбутнього. Проект *CLOUD Destination* створений для забезпечення бізнесу і туристичних рішень протягом всього життєвого циклу туриста, тим самим сприяючи розвитку інтелектуальних туристичних напрямків. Система створена і для задоволення потреб туристичних компаній, і для задоволення потреб туристів [3].

Третьою організацією, заснованою у Великобританії є наукова ініціатива, яка спрямована на забезпечення інтелектуального лідерства цифрових технологій та маркетингу в туризмі. Вона об'єднує команду фахівців у різних галузях індустрії туризму. Члени організації розробили Сайт туристичного напрямку, який базується на контенті, що створюється користувачами, і містить інший оригінальний погляд на зміст інформації, доступної мандрівникові. При цьому присутні три типи користувачів – авторів контенту: упереджені експерти, жителі міста, відвідувачі. Сайт був створений для одного з міст Франції і швидко набув популярності серед туристів. Мобільний телефон є одним з найпопулярніших гаджет трендів сьогодні у туризмі. Щораз більша кількість користувачів відвідують сайти за допомогою мобільного пристрою. Це підтверджує необхідність забезпечення туристів мобільними додатками, які можуть сприяти їх комфортному перебуванню у відповідному пункті призначення. Однією з новітніх розробок є новий сайт туристичного маршруту Санкт-Олаф, Норвегія, що містить онлайніві інструменти планування подорожі, які допомагають користувачам формувати маршрути своїх

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. РЕСУРСНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТУРИЗМУ.	6
Горбанець С. Ю., Пасєка С.Р. Туристично-інформаційний центр як інструмент промоції туристично-рекреаційних ресурсів	6
Гладкий О. В., Манукян А. Е. Фактори туристичної привабливості Закарпатської області на туристичному ринку ЄС	10
Заставецька Л.Б., Заставецький Т.Б. Похмурий туризм в умовах сьогодення: функції та тренди	14
Питуляк М.Р., Питуляк М.В. Структура та сучасний стан рекреаційно-туристичного потенціалу Бережанського горбогір'я	17
Смирнов І.Г. Напрями активізації українсько-польського транскордонного туризму (ресурсний чинник)	21
СЕКЦІЯ 2. КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ТУРИЗМІ.	26
Бергхауер О. О., Фодор Д. Д. The state and problems of the tourism industry in ukraine and Transcarpathia	26
Береш А.В., Касинець О.В. Зародження монастирського життя на території Закарпаття	30
Брижак Н.Ю. Підготовка майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи: теоретичний аспект	34
Гартл О.Є., Кузьма-Качур М.І Краєзнавчий підхід у формуванні екологічного мислення молодших школярів	37
Мисан Ю. С., Пасєка С.Р. Історико-культурний потенціал розвитку туристичної галузі Івано-Франківської області	40
Павлюк Л.Р., Дністрянська Н.І. Туристичний потенціал пам'яток оборонної архітектури західної України та перспективи його використання	44
Таранова Н.Б. Топоніми як елемент краєзнавчих досліджень	48
СЕКЦІЯ 4. ТУРИЗМ І ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА: ПРІОРИТЕТИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ.	52
Антоненко В.С., Деркач Ю.Ю. Розвиток підприємництва в сфері обслуговування	52
Безрук Ю.М., Тищенко О.Л. Туризм в епоху пандемії COVID-19	55
Гоблик-Маркович Н.М., Копин Н. Організаційні аспекти соціально-культурної анімації у сфері гостинності	59
Гоблик-Маркович Н.М., Фірцак М.В. Віртуальні технології у сфері туризму та гостинності	62
Зеленська Л.В., Шандор Ф.Ф. Історіографія подієвого туризму античних часів	66
Карнаушенко Т. В., Пасєка С.Р. Інноваційні можливості розвитку туризму у Рівненській області	69
Лепкий М.І., Деркач Ю.Ю. Потенціал розвитку сфери гостинності України в умовах пандемії	72

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>